

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi T. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
III AUa 54/21,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 24 kwietnia 2024 r.,

**1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w
Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa 54/21 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**

**2. przyznaje skarżącemu T. S. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 4.000
(cztery tysiące) złotych;**

**3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego Krakowie
na rzecz skarżącego kwotę 257 (dwieście pięćdziesiąt siedem)
złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu skargowym;**

4. oddala skargę w pozostałej części.

Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak Maria Szczepaniec

UZASADNIENIE

Pismem z 9 lutego 2024 r. pełnomocnik T. S. (dalej: „skarżący”) złożył skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt III AUa 54/21. Skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa 54/21 nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 12 000 zł;
3. zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że sprawa dotyczyła jego apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z 29 października 2020 r. (V U 1965/19) o rekompensatę emerytury. Po jej wniesieniu do Sądu Apelacyjnego w Krakowie, pomimo upływu 38 miesięcy, w sprawie nie zostały podjęte żadne czynności – nie wydano żadnych zarządzeń i nie wyznaczono terminu rozprawy.

Odpowiedź na powyższą skargę złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie. W piśmie z 27 lutego 2024 r. wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uznania – o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

W uzasadnieniu wskazano, że apelacja skarżącego wpłynęła 13 stycznia 2021 r. do Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Sprawa została zarejestrowana 14 stycznia 2021 r. pod sygn. akt III AUa 54/21. Następnego dnia wylosowano sędziego sprawozdawcę. Dnia 20 stycznia 2021 r. doręczono pełnomocnikowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odpis apelacji. Po przeprowadzeniu postępowania międzyinstancyjnego, 24 lutego 2021 r. akta sprawy zostały przekazane na kalendarz akt oczekujących na wyznaczenie terminu rozprawy – zgodnie z kolejnością wpływu. Dnia 20 lutego 2024 r. sędzia referent wydał zarządzenie o wyznaczeniu terminu posiedzenia niejawnego w niniejszej sprawie, w wyniku czego 21 lutego 2024 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie wydał w niej wyrok.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wskazał, że sprawy są zasadniczo rozpoznawane zgodnie z kolejnością wpływu. W związku z wakacjami w Wydziale III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych spowodowanymi przejściem sędziów w stan spoczynku oraz stałym wpływem spraw, doszło do powstania zaległości i wydłużenia terminów rozpoznawania spraw, które wynoszą obecnie ok. 36 miesięcy. Brak rozpoznania sprawy nie wynikał jednak z opieszałości w rozpoznawaniu tej i innych spraw wskutek zaniedbań Prezesa Sądu Apelacyjnego, Przewodniczącego Wydziału, czy sędziów, lecz był rezultatem braku takich warunków kadrowych, biurowych i proceduralnych, które umożliwiałyby szybkie i rzetelne rozpoznanie takiej liczby spraw, jakie wpływają do Sądu Apelacyjnego w Krakowie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Ustawa nie określa terminu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że stan taki będzie miał zasadniczo miejsce w przypadku beczynności sądu drugiej instancji

w zakresie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, przekraczającej 12 miesięcy (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 stycznia 2019 r., I NSP 4/18; 10 czerwca 2020 r., I NSP 67/20; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18). W niniejszej sprawie apelacja wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 13 stycznia 2021 r. Do czasu wniesienia niniejszej skargi na przewlekłość postępowania, tj. do 16 lutego 2024 r., Sąd Apelacyjny w Krakowie nie rozpoznał sprawy. Na ocenę zasadności skargi nie ma przy tym wpływu okoliczność, że 21 lutego 2024 r. w sprawie, której dotyczy skarga, zapadł wyrok. Skarga została bowiem wniesiona w toku postępowania, co oznacza, że powinna zostać rozpoznana merytorycznie także po zakończeniu postępowania przed tym sądem (uchwała Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2008 r., III SPZP 1/07). Sąd badający przewlekłość wskazanego postępowania jest zobligowany do zbadania, na podstawie całokształtu okoliczności danego postępowania (w tym czynności podjętych przez sąd, jak i zachowania stron postępowania), czy faktycznie doszło do jego przewlekłości, a w razie jej stwierdzenia – jaka powinna być wysokość przyznanej sumy pieniężnej.

W niniejszym postępowaniu okres oczekiwania na rozpoznanie apelacji przez Sąd Apelacyjny w Krakowie wynosił ponad 37 miesięcy. Już sama długość okresu bezczynności sądu jest ważną okolicznością przemawiającą za tym, że w sprawie prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt III AUa 54/21 nastąpiła przewlekłość postępowania. Ponadto, poza samym czasem trwania postępowania, dla oceny zasadności skargi na przewlekłość postępowania sądowego istotne znaczenie ma terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2023 r., I NSP 113/23). Tymczasem w okresie pomiędzy lutym 2021 r. a lutym 2024 r. nie były podejmowane żadne czynności w sprawie.

Nie bez znaczenia jest też to, że sprawa tocząca się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt III AUa 54/21 dotyczyła rekompensaty emerytury. W orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie wskazuje się, że sprawy dotyczące świadczeń z ubezpieczenia społecznego powinny toczyć się w sposób szczególnie sprawny (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 sierpnia 2007 r., III SPP 31/07; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19; 11 września

2019 r., I NSP 88/19). Okoliczność ta przemawia tym bardziej za uznaniem, że w niniejszej sprawie doszło do przewlekłości postępowania.

Odnosząc się do argumentacji podniesionej w odpowiedzi na skargę, Sąd Najwyższy wskazuje, że choć kwestie związane z liczbą sędziów orzekających w III Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych i wpływem nowych spraw rzeczywiście stanowiły okoliczności, na które Sąd Apelacyjny w Krakowie faktycznie nie miał wpływu, nie zmienia to jednak oceny, że trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 25 maja 2023 r., I NSP 12/23) i nie zwalniają państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania. Jak słusznie przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 6 września 2023 r. (I NSP 119/23), „Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej”.

Okoliczność, że Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie obiektywnie nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego działania wydziałów, przekłada się na brak zawinienia po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. Wskazane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie obciążenia orzecznicze oraz braki kadrowe mają charakter obiektywny, przekładający się na ocenę organizacji sądownictwa jako takiej. Jednakże, jak wskazano powyżej, sam duży napływ spraw oraz ograniczona ilość sędziów mogących je rozpoznać, nie mogą usprawiedliwiać przewlekłości postępowania i tym samym wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie (np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 kwietnia 2023 r., I NSP 47/23 i 29 sierpnia 2023 r., I NSP 139/23).

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek o zasądzenie

od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie jej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżących za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19 i 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Skarżący wnioskował o przyznanie sumy pieniężnej w kwocie 12 000 zł. Nie uzasadnił jednak, dlaczego domaga się zasądzenia należności w takiej wysokości, ograniczając się wyłącznie do samego żądania powyższej kwoty. Sąd Najwyższy wziął pod uwagę charakter sprawy oraz wielkość zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównanie szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania. Z tych względów w ocenie Sądu Najwyższego kwota 4000 zł rekompensuje skarżącemu zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania za okres od 13 stycznia 2021 r. do 21 lutego 2024 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w sentencji.

Zasądzoną od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu na rzecz skarżącego kwotę 257 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika skarżącego będącego radcą prawnym, której wysokość ustalono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1935), powiększone o kwotę 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak Maria Szczepaniec

[SOP]

[a!]

